

## Eduskunnalle tiedottaminen / EU:n epävirallinen kehitysministerikokous Tukholmassa 8.-9.3.2023

Kokous

EU:n epävirallinen kehitysministerikokous 8.-9.3.2023

EU:n kehitysministerit keskustelivat illallisella globaalista terveydestä WHO:n pääjohtaja Tedros Adhanom Ghebreyesusin kanssa. Keskustelu koski mm. monenkeskisen terveysjärjestelmän vahvistamista. Pääjohtaja nosti esille mm. joustavan rahoituksen tärkeyden.

Ukrainaa koskevassa asiakohdassa vieraana oli (videoyhteydellä) jälleenrakennuksesta vastaava Ukrainan varapääministeri Oleksandr Kubrakov. Hän kertoi Ukrainan olevan sitoutunut uudistuksiin ja nosti esille energiasektorin tarpeet. KE Borrell toi esille jälleenrakennuksen ja EU-integraation yhteyden (ml. korruptionvastainen taistelu), yksityissektorin roolin ja tarpeen käyttää Venäjän jäädytettyjä varoja. Komissaari Urpilainen kertoi Ukrainan jälleenrakennukseen keskittyvän koordinaatiomekanismin aloittaneen työnsä, ja lupasi informoida jäsenmaita. Hän nosti esille myös hyökkäyssodan globaalit vaikutukset. Jäsenmaat ilmaisivat laajan tukensa Ukrainalle. Jäsenmaiden puheenvuoroissa nousivat esille mm. Ukrainan tarve toteuttaa uudistuksia, koordinaation tärkeys ja yksityissektorin merkitys. Ukraina-koordinaatiomekanismin perustamista kiitettiin, mutta pienemmät jäsenmaat myös miettivät, miten pystyvät siihen osallistumaan tai sen toiminnasta kuulemaan.

Monenkeskiset kehityspankit: KE Borrell korosti mahdollisuuden muutokseen olevan nyt, uudistumisessa otettava huomioon esimerkiksi ilmastorahoitus ja keskituloisetkin maat. Komissaari Urpilainen peräänkuulutti yhteistä eurooppalaista kantaa uudistuksiin, on kiinnitettävä huomiota haavoittuvuuteen laajemmin kuin vain alhaisen tulotason maissa. Myös monet jäsenmaat kannattivat yhteistä eurooppalaista viestiä. Jäsenmaiden kannoissa oli aste-eroja siinä, tulisiko pankkien keskittyä vain köyhyyden vähentämiseen, vai laajemmin myös ilmastorahoitukseen ja/tai keskitulotason maihin.

Muissa asioissa esiin nostettiin Turkin/Syyrian apukonferenssi, Afganistan, Global Gateway, ja Post-Cotonoun sopimus, josta keskustelua ehdotettiin nostettavaksi Eurooppa-neuvoston tasolle.

EU-puheenjohtajamaa Ruotsi järjesti epävirallisen kehitysministerikokouksen 8.-9.3.2023 Tukholmassa. Kokouksen asialistalla oli Ukraina ja monenväliset kehityspankit, ja illallisaiheena globaali terveys. Suomea kokouksessa edusti kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari.

### 1) Globaali terveys

Kokouksen avanneella illallisella keskusteltiin globaalista terveydestä yhdessä WHO:n pääjohtaja Dr. Tedros Adhanom Ghebreyesusin kanssa. Keskustelun pohjana oli EU:n uusi globaalin terveyden strategia (11/2022),

joka on asettanut globaalin terveyden keskeiseksi osaksi EU:n ulkosuhteita. Illallisella keskusteltiin siitä, miten EU ja jäsenmaat voivat edelleen vahvistaa ja laajentaa kahdenvälisiä, alueellisia ja maailmanlaajuisia globaalin terveyden kumppanuuksiaan. Keskustelu keskittyi globaalin terveyden strategian kolmeen prioriteettiin (terveet yhteiskunnat, terveysjärjestelmien vahvistaminen ja universaali terveysturvallisuus ja terveysturvallisuus), ja siihen, kuinka vahvistaa monenkeskistä terveysjärjestelmää, WHO sen keskiössä. Kehitysministerit keskustelivat myös siitä, miten voidaan mobilisoida kaikki kehitystoimijat ja muut sidosryhmät, ml. yksityinen sektori. WHO:n pääjohtaja otti keskustelussa esille mm. joustavan rahoituksen tärkeyden.

## 2) Ukraina

Osa keskustelusta käytiin ministerien kesken, osassa oli mukana (ennakkotiedoista poiketen videoyhteydellä) jälleenrakennuksesta vastaava Ukrainan varapääministeri Oleksandr Kubrakov.

**KE Borrell** muistutti aluksi, että välitön prioriteetti on auttaa Ukrainaa voittamaan sota. Jälleenrakennus tulee olemaan valtava urakka, ja mitä pidempään sota jatkuu, sitä suuremmaksi jälleenrakennuksen kustannukset kasvavat – ei voida odottaa sodan loppumista. On myös mobilisoitava yksityinen sektori mukaan. Ukrainan on jatkettava työtä korruption kitkemiseksi ja oikeussektorin uudistuksia, uudistusten jatkaminen on olennainen osa jälleenrakennusprosessia. Ukrainassa on nähtävissä kysyntää modernille demokraattiselle valtiolle. Venäjän tulee korvata jälleenrakennuksen kustannukset. Epäonnistuminen miehityksen alla olleilla alueilla hyödyttäisi Venäjää. On aloitettava miinanraivauksella ja palveluiden tarjoamisella, jotta ihmiset pääsevät palaamaan.

**Komissaari Urpilainen** peräänkuulutti tehokkuutta Ukrainan tarpeisiin vastaamisessa, sen vuoksi avunantajien koordinaatio on tärkeää. Jälleenrakennus on valtaisa tehtävä, ja on vauhditettava toimia. Komissaari kertoi tammikuussa järjestetystä ensimmäisestä G7:n perustaman, välitöntä apua ja jälleenrakennustoimia koordinoivan avunantajakoordinaatiomekanismin ohjausryhmän kokouksesta, komissio oli kanssapuheenjohtajana. Komissio tulee pitämään jäsenmaita mukana ad hoc -työryhmän kautta, ja informoi säännöllisesti jäsenmaita. Komissaari Urpilainen kertoi myös Ukrainan edustajalle EU:n tuesta (yht. 67 miljardia euroa EU:lta), ja korosti nopeaa jälleenrakennuksen aloitusta, sekä kohdistamista tärkeimpiin tarpeisiin (energia, evakot jne.). Täytyy myös auttaa Ukrainan taloutta tuottamaan tuloa, ml. mahdollistamalla vientiä. Kansalaisjärjestöillä on myös rooli jälleenrakennuksessa.

Komissaari Urpilainen myös nosti esille hyökkäyssodan maailmanlaajuiset vaikutukset erityisesti ruokaturvaan ja energiaan, Mustanmeren viljasopimuksen, sekä tuen kumppanimaille ruokatuotantonsa kasvattamiseksi. Komissaari matkustaa kuun lopussa tapaamaan Roomassa päämajaansa pitäviä ruokajärjestöjä (FAO, WFP, IFAD) keskustellakseen vihreästä siirtymästä ja energian saatavuudesta.

**Jäsenmaat** osoittivat laajaa tukeaan Ukrainalle keskustelussa varapääministeri Kubrakovin kanssa. Keskustelussa käytiin läpi välittömiä ja jälleenrakennuksen tukitarpeita (ml. energia, satamia korvaavat maakuljetusväylät, asuminen, sairaalat) ja maiden tukea mm. mm. koulutuksen, miinanraivauksen, energiasektorin, digitalisaation ja sairaaloiden osalta. Maat olivat huolissaan ydinturvallisuudesta, toisaalta mm. **Suomi** jatkaa tukeaan sektorilla. Jäsenmaat korostivat jälleenrakennuksen ja Ukrainan EU-lähentymisen kulkevan käsi kädessä, korostaen erityisesti korruptionvastaisen taistelun tärkeyttä, ja Ukrainan edustaja vakuutti Ukrainan olevan valmis vaadittuihin uudistuksiin. Jälleenrakennuksen aloittamisen kanssa ei voida odottaa sodan loppumista, ja jälleenrakennuksen on vastattava eurooppalaisia standardeja ja suunniteltava hyvin. Jäsenmaat nostivat esiin myös kansalaisjärjestöjen roolin.

G7-aloitteesta perustetun avunantajien koordinaatiomekanismin aloitusta kiiteltiin, mutta varsinkin pienemät jäsenmaat olivat myös hieman huolissaan siitä, miten saavat riittävästi tietoa tai miten voivat osallistua koordinaatioon.

Keskustelussa korostui tarve mobilisoida myös yksityistä pääomaa Ukrainaan, yritykset tuovat myös työpaik-

koja, jotka ovat yksi ihmisten paluun edellytys. Yritysten toimintaedellytyksiä voidaan parantaa mm. rakenteellisilla uudistuksilla, riskien hallinnalla ml. takuilla ja sekarahoituksella, ja energiansaannin turvaamisella. Ukrainan puolelta toivotettiin yritykset tervetulleeksi, Ukrainassa olisi markkinarako mm. sähkönsiirtoyrityksille. Koukousessa esitettiin myös idea yksityissektorin neuvoa-antavan ryhmän perustamisesta koordinaatiomekanismin yhteyteen.

Venäjän jäädytettyjen varojen käyttö Ukrainan jälleenrakennukseen oli esillä, osa maista edellytti EU:n löytävän tähän laillisen kehikon, jonka puitteissa toimia. Myös sodan globaalit vaikutukset ruokaturvaan ja energian saatavuuteen huolestuttivat jäsenmaita, ja monet pitivät tärkeänä apua kumppanimaille sekä Venäjän ruokaturvaa koskevaan disinformaatioon vastaamista. Myös alueellinen tilanne, ml. Moldova, nousi esiin puheenvuoroissa. Euroopan investointipankin haasteena Ukrainan tukemisessa on se, ettei sillä ole tiedossa budjettitakuita kuluvalle vuodelle.

**Suomi** kertoi tuestaan Ukrainalle, puolustustarvikkeiden lisäksi mm. koulutus-, asunto- ja energiasektoreilla sekä ydinturvallisuudessa. Suomikin korosti jälleenrakennuksen kulkevan käsi kädessä uudistusten kanssa. G7:n perustaman koordinaatiomekanismin tulisi olla inklusiivinen, läpinäkyvä ja tehokas, on tärkeää, että koordinaatiomekanismi säilyttää mahdollisuuden uusien jäsenien mukaantuloon. Myös teknologianeutraalius mahdollistaa sen, että kaikki voivat työskennellä yhdessä Ukrainan tukemiseksi. Suomi korosti kv. rahoituslaitosten roolia yksityisen sektorin investointien osittaisina takaajina (de-risking). KEUMI Skinnari myös kiitti varapääministeriä vieraanvaraisuudesta tammikuisen Kiovan matkan aikana.

### 3) Monenkeskiset kehityspankit

**KE Borrell** totesi, että keskustelu monenkeskisistä kehityspankeista ei ole uutta. Maailma on kuitenkin muuttunut, ja instituutioidenkin on muututtava. KE nosti esille seuraavat: 1) Momentum maailmanpankkiryhmän suhteen. Euroopan investointipankki on Maailmanpankkia suurempi lainojen määrissä laskettuna, Euroopalla on myös EBRD. 2) Keskittyminen ilmastorahoitukseen, kaikki kumppanit tarvitsevat riittäviä varoja, ja vihreän energian on oltava edullista. Ilmastomuutoksen vastainen taistelu on nähtävä tienä vaurauteen, muutoin ihmiset eivät välitä ilmastomuutoksesta. 3) Kestävän kehityksen tavoitteet. On huomioitava enemmän myös keskitulon maita. Euroopan kilpailijatkin puhuvat kehitysrahoituksesta, mutta ei välttämättä kovin rakentavasti.

KE Borrellin mukaan on tärkeää hallita odotuksia, kehityspankkeihin kohdistuu suuria muutospaineita. Lopputuloksen on oltava kumppanien silmissä merkityksellisiä. On muutoksen aika: mm. WBG ja IMF kevätkokoukset ovat huhtikuussa, Global Financing Pact –huippukokous Pariisissa kesäkuussa, SDG huippukokous syyskuussa, COP-28 marraskuussa. Ei voida olla näiden jälkeen samassa pisteessä sanomassa, että monenväliset kehityspankit on uudistettava.

KE Borrell myös korosti, että kehitysministerien on oltava tiiviisti mukana keskusteluissa, ei vain valtiovarainministerien, jotka usein istuvat kehityspankkien johtokunnissa. Kumpi 'kehityspankki' –sanassa korostuu, pankki vai kehitys?

**Komissaari Urpilainen** muistutti, että monenväliset kehityspankit ovat maailmassa suurin kehitysrahoituksen lähde. On kehitettävä järjestelmää, jotta se vastaa paremmin aikamme haasteisiin. Komissaari piti tärkeänä, että asiaan työestetään yhteinen eurooppalainen kanta. Komissaari nosti esille kolme muutostarvetta:

1. Monenvälisten kehityspankkien on modernisoitava missionsa ja visionsa, huomioiden muun muassa pandemiat, ilmastomuutos ja hauraus. Köyhydenvähentämisen tulee säilyä keskiössä vuosituhattavoitteiden mukaisesti, mutta köyhyys terminä ei sisällä kaikkia nykyisiä haasteita riittävästi. Haasteet terveyden ja koulutuksen saralla eivät ole vain alhaisen tulotason maiden ongelma, vaan myös osa keskitulon maista kärsii niistä.
2. Monenvälisten kehityspankkien toimintamalli: kaikkien tulisi toimia paremmin järjestelmänä. Global Gateway ja Team Europe ovat hyödyllisiä keinoja koordinaation lisäämiseksi. Tarvitaan myös haavoittuvuuden parempaa huomioimista, jotta keskitytään tarvitseviin ihmisiin, ei vain maihin. Pitäisi avata

pääsyehtoja markkinahintoja edullisempaan rahoitukseen, mutta on varottava, etteivät alhaisen tulotason maat kärsi.

3. Rahoituskapasiteetti, taseen optimointikeinot. On mobilisoitava rahoitusta. Yksityisen sektorin rooli on kriittisen tärkeä. Monenvälisten kehityspankkien tulisi olla keskeisiä kumppaneita kotimaisen yksityisen rahoituksen mobilisoimisessa.

Komissaari Urpilainen korosti aiheen olevan geopolitiittinen, ja tarvitaan EU:n yhtenäisyyttä muidenkin toimijoiden asemoituessa. On tärkeää saada valtiovarainministerit mukaan.

**Jäsenmaat** nostivat keskustelussa esiin odotuksiaan uudistuksille, korostaen laajasti pikaisten muutosten tarvetta, huomioiden toimimattomuuden poliittiset seuraukset. Moni jäsenmaa myös korosti yksityissektorin mobilisoinnin merkitystä. Esille nousi myös riskien hallinnan/jakamisen ja takuut. Esille tuli myös ehdotus kehityspankkien rahoitusinstrumenttien keskittymistä niihin, jotka pystyvät mobilisoimaan yksityissektorin.

Ilmastorahoituksen osalta keskusteluissa on maailmalla ja osin EU-maidenkin keskuudessa kahdenlaista asetelmaa; osa näki ilmastonmuutoksen vastaisen taistelun tärkeänä, osa haluaa keskittyttävän köyhyydenvähentämiseen. Kokonaisuutena EU voisi toimia sillanrakentajana tässä, osoittaen että vihreämmät toimet voivat olla integroitu osa köyhyydenvähentämistä. Puheenvuoroissa esille nousi myös pankkien keskittyminen siihen, missä toimivat parhaiten, katalysaattorina toimiminen ilmastorahoituksen hankkimisessa, pankkien omien varojen tehokkaampi käyttö ja se, että suurten saastuttajien keskitulon maissa on myös tehtävä osansa ilmastorahoituksessa. Keskustelussa pohdittiin myös rahoituksen laajentamista keskitulon maihin, ilmastotoimiin ja/tai haavoittuvaisessa asemassa oleville ryhmille, kuitenkin alhaisen tulotason maiden kärsimättä.

Uusea jäsenmaa peräänkuulutti eurooppalaista visiota monenvälisten kehityspankkien uudistamiseen. Keskusteltiin myös siitä, missä muodossa tämä voisi toteutua. Yhteisymmärrys oli siitä, että toiminnan aika on nyt.

**Suomi** pitää tärkeänä, että monenväliset kehityspankit keskittyvät tärkeimpiin asioihin, kuten köyhyyden vähentämiseen. Tavoitteiden saavuttaminen vaatii systeemitason muutosta, ja monenvälisten kehityspankkien uudistaminen on vain osa ratkaisua. Koordinaatio ei riitä, tarvitaan omistajuutta, muuten ei saavuteta tuloksia. Vihreässä siirtymässä digitalisaation rooli on keskeinen. On muistettava, että erityisesti kumppaneiden näkökulmasta kaikki suuret rahoituskysymykset liittyvät toisiinsa, on nähtävä kysymysten yhteydet. Suomi nosti puheenvuorossaan myös esiin sen, että ratkaisujen on oltava keskiössä, ei instrumenttien tai instituutioiden, jotta voidaan saada uudelleen kumppanien luottamus.

#### 4) Muut esille tulevat asiat

Muissa esille tulevista asioista esillä oli:

1. Turkin/Syyrian maanjäristyksiin liittyvä apukonferenssi, jonka Ruotsin pääministeri ja komission puheenjohtaja von der Leyen järjestävät yhdessä Turkin kanssa Tukholmassa maaliskuun lopulla.
2. Post-Cotonoun sopimus. Useimmat jäsenmaat kiirehtivät sopimuksen allekirjoittamisesta. Sopimuksella on geopolitiittista merkitystä, ja se toimii myös laillisena alustana esimerkiksi Euroopan investointipankin toimille monissa maissa.
3. Afganistan, ja perustarpeiden ja naisten tukeminen.
4. Global Gateway. Vuoden 2023 lippulaivahankkeet on valittu, viestintää on vielä hiottava. Suomi peräänkuulutti nopeita ja konkreettisia toimia.

Suomen edustajat

Ministeri Skinnari

Valtuuskunnassa myös osastopäällikkö Titta Maja-Luoto, ministerin diplomaattivastustaja Mikko Autti, Terhi Paikkala/ UM KEO-10

Asiakirjat